

Strom důvěry – model zastoupení a atributů důvěry

Obsah

Strom důvěry – model zastoupení a atributů důvěry.....	1
Úvod.....	2
Poznámka k souvislosti dokumentů.....	2
1. Model zastoupení a správy důvěry.....	3
1.1 Smysl zastoupení.....	3
1.2 Tvorba uživatelů a skupin v zastoupení.....	3
1.2.1 Atributy, dovednosti a etické profily.....	3
1.3 Soutěž o důvěru.....	4
1.4 Struktura a životní cyklus zastoupení.....	5
1.4.1 Tvorba zastoupení.....	5
1.4.2 Viditelnost a stav zastoupení.....	5
Viditelnost atributů v rámci zastoupení.....	5
1.4.3 Přejít zastoupení do správy.....	6
Přenos atributů a reputační paměti.....	6
1.4.4 Zrušení nebo zánik zastoupení.....	7
Filosofická poznámka.....	7
1.5 Mechanismus rovnováhy.....	7
1.6 Vztah k režimu / státu.....	7
1.7 Dynamika systému.....	7
Filosofické jádro.....	7
Komentář k budoucí implementaci.....	8
Otázky k diskusi.....	8
2. Stát jako účastník, ne rozhodčí.....	8
2.1 Struktura zapojení státu.....	8
2.2 Kdo může zastoupení vytvářet.....	9
2.3 Viditelnost a fáze.....	9
2.4 Převzetí zastoupení státní institucí.....	9
2.5 Soutěž o důvěru mezi institucemi.....	9
2.6 Interakce mezi institucemi.....	9
2.7 Etická pravidla a hranice zásahu.....	9
Reakce a odpovědnost.....	10
Komentáře a reputační komodita.....	10
Vlajky a oprávněné označování.....	10
Shrnutí etického rámce.....	11
2.8 Vlajky hodnocení a reputační akty.....	11
Typy vlajek a jejich význam.....	11
Reputační rovina vlajek.....	11
Vztah k důvěře a komentářům.....	11
Správa a dohled.....	12
Shrnutí.....	12
Poznámka k rozdílu mezi vlajkou a reputací.....	12
2.9 Příklad: Ministerstvo financí.....	13
Poznámka k přehlednosti a struktuře zastoupení.....	13
Rozšíření příkladu: pluralita zastoupení.....	13
Závěrečná poznámka k pluralitě zastoupení.....	14

2.9.1 Zastoupení postojů k daním a etika zadlužování.....	14
Daň jako test důvěry.....	14
Tři postoje k dani.....	15
Zadlužování jako skryté zastoupení.....	15
Rovnováha mezi zastoupeními.....	15
Daň jako trvalý projev asymetrie.....	16
Zadlužování jako zneužití zastoupení.....	16
Důvěra jako měna, nikoli licence.....	16
Shrnutí.....	16
2.10 Přínosy pro stát i občany.....	17
2.11 Závěr.....	17
Vztah k ostatním dokumentům.....	17

Úvod

Strom důvěry je pokus převést důvěru z roviny pocitů do roviny vztahů.

Každý člověk, skupina nebo instituce se zde projevují prostřednictvím svých **atributů** – vlastností, dovedností a postojů, které lze vidět, sdílet a ověřit.

Z těchto atributů vzniká **zastoupení** – obraz, který může převzít ten, koho se týká, nebo kdokoli, kdo chce nabídnout jinou interpretaci.

Model tím vytváří prostředí, kde se **důvěra stává viditelným výsledkem jednání, nikoli deklarací.**

Místo systému kontroly vzniká systém paměti – místo soutěže o moc soutěž o důvěru.

Každý účastník zde nese svou reputaci viditelně, stejně jako nese odpovědnost za to, komu důvěru sám uděluje.

Zastoupení, atributy i vlajky tvoří společně **jazyk důvěry**:

- zastoupení vyjadřuje postoj,
- atribut ukazuje schopnost a charakter,
- vlajka připomíná hranice, kde se důvěra mění v odpovědnost.

Tento dokument vychází z kanonického vymezení role systému Stromu důvěry uvedeného v dokumentu „Strom důvěry – vysvětlení principů“.

Popisuje základní model, podle něhož může být důvěra zaznamenávána, sdílena a ověřována napříč prostředím – od občanské komunity až po státní instituci.

Cílem není kontrola, ale čitelnost: aby bylo vidět, **kdo stojí za čím a jak se k tomu v čase mění.**

Poznámka k souvislosti dokumentů

Tento text tvoří prostřední článek trojice dokumentů projektu **Strom důvěry**:

- *Vysvětlení principů* představuje filozofické základy a motivy vzniku,
- *Model zastoupení a atributů důvěry* popisuje samotný mechanismus a strukturu,
- *Náměty k diskusi* otevírají prostor pro praktické otázky a další rozvoj.

Společně vytvářejí ucelený rámec:

Vysvětlení principů ukazuje, z jakých zdrojů důvěra vzniká,

Model zastoupení a atributů důvěry popisuje, jak se důvěra organizuje a spravuje,

a *Náměty k diskusi* naznačují, jak může být systém dále rozvíjen a ověřován v praxi.

1. Model zastoupení a správy důvěry

1.1 Smysl zastoupení

- Zastoupení umožňuje skupině nabídnout ostatním variantu svého postoje (např. umírněný, pragmatický, radikální) v hodnocení jiného uživatele nebo skupiny.
- Každý reprezentant (uživatel nebo skupina) v *zastoupení* vystupuje jako samostatný subjekt důvěry.
- Cílem není mít pravdu, ale **získat důvěru – transparentně, v argumentační soutěži**.

| *Strom důvěry tím vytváří trh s pohledy, ne s lidmi.*

1.2 Tvorba uživatelů a skupin v zastoupení

- Nové zastoupení může vytvořit **pouze skupina**, která má dostatečnou reputaci a konsenzus členů.
- Počet zastoupení je **omezen** podle parametrů definovaných komunitou (např. podle reputační úrovně, velikosti skupiny, délky existence).
- Každé zastoupení musí být **pojmenováno a popsáno** – uživatelé musí rozumět, co reprezentuje (např. „Ministerstvo financí“).
- Zastoupení má **časově omezenou platnost** a musí být pravidelně potvrzováno.

Uživatel nebo skupina v „zastoupení“ slouží především k **soustředění a správě informací**, které jsou veřejně relevantní a jejichž věcnou správnost a kontext udržuje vlastník (tedy skupina, která zastoupení vytvořila nebo převzala).

Ostatní uživatelé systému mohou **udělovat důvěru**:

- buď celému zastoupení jako celku,
- nebo jednotlivým deklarovaným **vlastnostem, dovednostem a postojům**,
- případně **skupině**, která zastoupení spravuje,
- a dokonce i jednotlivým položkám v profilu — dokumentům, textům, webovým stránkám či odkazům.

Tím se rozlišuje, **komu a čemu je důvěra skutečně dána** – zda obsahu, autorovi, nebo způsobu správy.

Systém záměrně **neumožňuje záporné hodnocení**. Tento princip podporuje konstruktivní chování: kdo s něčím nesouhlasí, může vytvořit vlastní zastoupení s odlišným popisem, namísto aby cizí profil snižoval.

Tak vzniká **ekologie důvěry**, kde se názory nerozmazávají konfliktem, ale rozvíjejí novými pohledy.

1.2.1 Atributy, dovednosti a etické profily

Každý uživatel nebo skupina mohou ve svém profilu zveřejnit **atributy** – soubor vlastností, dovedností a postojů, které popisují jejich způsob myšlení, jednání a přístupu k odpovědnosti. Atributy představují nejjemnější vrstvu systému důvěry: místo abstraktního „souhlasu s osobou“ umožňují vyjádřit důvěru ke konkrétní kvalitě či schopnosti.

Atributy se dělí podle původu a míry ověření na:

- **Deklarované** – uživatelem vložené, tvoří jeho osobní sebevyjádření. Mohou mít formu textového popisu, odkazu, reference nebo příkladu činnosti.

- **Ověřené** – potvrzené jinými uživateli, skupinami nebo institucemi, které mají reputační oprávnění ověřovat daný typ schopnosti či postoje.
Potvrzení se samo zapisuje do reputační historie obou stran.
- **Odvozené** – automaticky vypočtené z historie interakcí, důvěr a reakcí.
Systém tak může např. rozpoznat, že uživatel dlouhodobě vykazuje konzistenci v argumentaci, respekt v diskusi nebo schopnost korekce.

Každý atribut má **etickou váhu** – míru, v jaké ovlivňuje celkovou důvěru.

Technická odbornost posiluje reputaci jen tehdy, pokud je v rovnováze s odpovědností a transparentností.

Tím se odlišuje Strom důvěry od klasických sítí hodnocení: zde se neoceňuje výkon, ale **způsob, jakým je výkon spojen s odpovědností**.

Dovednosti jsou v tomto modelu chápány jako specifické projevy atributů.

Například „analytické myšlení“ nebo „práce s daty“ jsou dovednosti, zatímco „poctivost“, „soudnost“ nebo „pokora“ jsou atributy, které určují, jak bude dovednost uplatněna.

Reputace vzniká právě z jejich souhry.

Skupiny mohou vytvářet **zastoupení**, která čerpají z atributů svých členů.

Přebírají je však jen v rozsahu, který je veřejně deklarován a ověřitelný.

Pokud člen skupinu opustí nebo se od ní distancuje, jeho atributy zůstávají v osobním profilu, nikoli automaticky přenášeny na skupinu.

Tím se zabráňuje manipulaci s reputací a zajišťuje kontinuita osobní důvěry.

Z hlediska systému má každý atribut vlastní **reputační stopu** – záznam o tom, kdo jej potvrdil, kdy a v jakém kontextu.

Tato stopa je veřejná a dohledatelná.

Umožňuje sledovat nejen kvalitu schopnosti, ale i vývoj morálního postoje v čase.

Princip:

Strom důvěry nesbírá data o lidech, ale o způsobech, jakými jednají.

Důvěra se nepřiděluje podle výkonu, ale podle rovnováhy mezi schopností a odpovědností.

Takto pojatý systém atributů vytváří most mezi individuální a kolektivní reputací.

Jedinec získává důvěru nejen za to, co ví, ale i za to, jak s tím zachází.

Skupiny pak z těchto jednotlivých příspěvků skládají obraz své odborné a etické identity – mozaiku, která se v čase proměňuje podle chování svých členů.

Důvěra se tak stává **měřitelnou i srozumitelnou energií vztahu**:

– schopnost tvoří napětí,

– odpovědnost tvoří rovnováhu.

Bez obojího by systém ztratil směr i smysl.

1.3 Soutěž o důvěru

- Každý uživatel může udělit důvěru libovolnému zastoupení, které považuje za důvěryhodné.
- Důvěra se **nepřevádí** – je to spíše **signál přijetí nebo respektu**.
- Reputace zastoupení se mění podle **míry souhlasu, konzistence, argumentační kvality a transparentnosti**.

- Systém počítá, kolik a jakých uživatelů danému zastoupení důvěřuje – to vytváří **reputační profil pohledu**.

— Výsledkem není vítěz, ale mapa – kdo komu a čemu věří, a proč.

1.4 Struktura a životní cyklus zastoupení

1.4.1 Tvorba zastoupení

Každá skupina může vytvářet **uživatele nebo skupiny v zastoupení**, které reprezentují různé interpretace jejího postoje, ale **pro každého uživatele či skupinu může existovat jen jedno zastoupení** od dané skupiny.

To zabraňuje manipulaci, kdy by jedna skupina mohla „obsazovat“ téhož uživatele více pohledy.

Zastoupení má vždy vlastní název a popis – tak, aby bylo zřejmé, **koho nebo co reprezentuje** a jaký pohled na realitu nabízí.

1.4.2 Viditelnost a stav zastoupení

Systém pracuje s jednoduchými stavy, které lze chápat jako *vlajky viditelnosti*:

Stav	Viditelnost	Popis
Koncept	Viditelný pouze pro vlastní skupinu a jím označené spolupracující skupiny.	Zastoupení v přípravě, interní ladění obsahu a popisu.
Publikováno	Viditelné veřejně.	Zastoupení je aktivní, může přijímat důvěru.
Znepřístupněno (pozastaveno)	Viditelné s označením „pozastaveno“.	Zastoupení dočasně neaktivní (např. čeká na ověření nebo revizi).

Viditelnost atributů v rámci zastoupení

Každé zastoupení obsahuje kromě základního popisu i soubor **atributů a dovedností**, které vymezují jeho obsahovou a etickou identitu.

Tyto atributy jsou viditelné v rozsahu odpovídajícím stavu zastoupení:

- **Koncept** – atributy jsou viditelné pouze pro vlastní skupinu a označené spolupracující subjekty.
Slouží k vnitřní korekci a ladění profilu před zveřejněním.
- **Publikováno** – všechny atributy jsou veřejné a mohou získávat důvěru ostatních uživatelů. Jejich součet a vzájemná váha tvoří reputační profil zastoupení. Uživatel tak může vyjádřit důvěru např. k „odbornosti“, „otevřenosti“ nebo „způsobu komunikace“ zastoupení, aniž by musel hodnotit jeho celkový postoj.
- **Znepřístupněno** – atributy zůstávají zobrazené s označením „pozastaveno“ a s viditelnou reputační historií.
Nejsou aktivní pro nové důvěry, ale zůstávají součástí paměti systému.

Každá změna v attributech je zaznamenána jako samostatná vrstva v reputační historii zastoupení. To umožňuje sledovat vývoj postojů v čase a rozlišovat mezi skutečnou proměnou a pouhou úpravou obrazu.

Tím získává princip „viditelnosti“ hlubší rozměr – nejde jen o přístupnost informací, ale o **dohledatelnost vztahu mezi tím, co zastoupení tvrdí, a jak se v čase mění**.

Viditelnost bez paměti by byla pouhá reklama.

Paměť bez viditelnosti by byla archiv.

Strom důvěry spojuje obojí v živou transparentnost.

Vše, co je publikováno, je **viditelné veřejně**, protože princip Stromu důvěry je založen na **transparentnosti, nikoli selektivním přístupu**.

Skrytý obsah je chápán pouze jako *dočasný pracovní materiál*.

1.4.3 Přejchod zastoupení do správy

Pokud se uživatel nebo skupina, kterou zastoupení představuje, s jeho obsahem ztotožní, může **po dohodě a vzájemném potvrzení identity převzít správu účtu, který jej představuje**.

V takovém případě zastoupení **přestává být „v zastoupení“** a stává se **autentickým účtem** – jehož správu přebírá skutečný subjekt, který je zobrazován.

Tento přechod lze chápat jako *shledání identity*. V tomto okamžiku se zastoupení a realita prolnou do jednoho obrazu.

Proces je zaznamenán do reputační historie obou stran:

- skupiny, která zastoupení vytvořila,
- a subjektu, který jej převzal.

Převzetím profilu v zastoupení konkrétním uživatelem se mění jeho status na osobní profil; profil v zastoupení tímto okamžikem zaniká a skupina přestává být jeho vlastníkem.

Přenos atributů a reputační paměti

Při převzetí zastoupení skutečným subjektem přechází do jeho správy nejen obsah, ale i **reputační paměť** – soubor atributů, které si zastoupení v průběhu své existence vybudovalo.

Tento přenos se však neděje automaticky, ale podle pravidel transparentnosti:

- **Deklarované atributy** přecházejí pouze tehdy, pokud se s nimi nový správce výslovně ztotožní.
Tím na sebe přebírá i odpovědnost za jejich další používání.
- **Ověřené atributy** jsou zachovány spolu s historií potvrzení, aby bylo možné sledovat, kdo a kdy k jejich ověření přispěl.
I v případě převzetí zůstává původní ověřovatel viditelný jako součást řetězce důvěry.
- **Odvozené atributy** se po převzetí recalibrují – systém je znovu vyhodnocuje podle nové aktivity správce, aby se zabránilo přenosu čistě formální reputace bez reálné návaznosti.

Každý přechod zastoupení do správy tak tvoří **uzel kontinuity**:

minulá reputace se neztrácí, ale propojuje s novou vrstvou, která ukazuje, jak byl postoj převzat, potvrzen nebo opraven.

V historii je viditelné, zda došlo ke shodě, korekci nebo redefinici hodnot, které zastoupení neslo.

Tento mechanismus zajišťuje, že důvěra není převoditelná jako majetek, ale **přenositelná jako odpovědnost**.

Každý, kdo přebírá zastoupení, dědí jeho minulost, nikoli jeho zásluhy.

To, co se v čase mění, není pravda, ale vztah k ní.

Zastoupení lze převzít, reputaci ne.

Reputaci lze pouze potvrdit životem.

Tím vzniká záznam o původu důvěry, který lze zpětně dohledat a ověřit, jak se vztahy formovaly.

1.4.4 Zrušení nebo zánik zastoupení

Zastoupení může být zrušeno:

- na žádost skupiny, která je vytvořila,
- po převzetí (ztrácí smysl jako samostatný účet),
- nebo automaticky, pokud po určité době ztratí aktivitu a důvěru komunity.

Všechny tyto změny zůstávají **veřejně dohledatelné v historii vztahů**, protože i zaniklé zastoupení je **součástí paměti systému**.

Filosofická poznámka

V běžných systémech se lidé snaží zastupovat realitu.

Ve Stromu důvěry se realita může rozhodnout, že zastoupí sama sebe.

1.5 Mechanismus rovnováhy

- Systém zobrazuje vztah mezi skupinou a jejími zastoupeními (stromově – kdo koho zastupuje a jaké má důvěrové skóre).
- Pokud zastoupení ztratí důvěru, reputace skupiny se tím oslabí, ale **ne automaticky** – záleží na rozložení důvěry mezi ostatními zastoupeními.
- Cílem je **diverzita názorů v rámci odpovědnosti**, ne uniformita.

Předchozí kapitoly popsaly princip zastoupení obecně – jako mechanismus, kterým mohou skupiny a komunity vytvářet veřejné pohledy na realitu a soutěžit o důvěru prostřednictvím svých reprezentantů.

Následující část ukazuje, jak lze tento princip aplikovat na stát, jeho instituce a orgány veřejné moci, které se mohou samy zapojit do soutěže o důvěru a stát se tak účastníky, nikoli rozhodčími tohoto systému.

Strom důvěry tím vytváří zrcadlo moci – neomezuje ji, jen umožňuje vidět, jak s důvěrou nakládá.

1.6 Vztah k režimu / státu

Strom důvěry chápe stát ne jako autoritu nad systémem, ale jako soubor subjektů, které sdílejí stejné prostředí odpovědnosti a měřitelnosti důvěry jako ostatní účastníci. Cílem není oslabit instituce, ale umožnit jim získávat důvěru na základě činů, ne prohlášení. Podrobnější model zapojení státních institucí a mechanismus, jak mohou v systému vystupovat jako účastníci soutěže o důvěru, je rozpracován v následující části dokumentu: Stát jako účastník, ne rozhodčí.

1.7 Dynamika systému

- Zastoupení jsou dočasná a musí být obnovována podle aktivity a relevance.
- Pokud skupina dlouhodobě nekomunikuje nebo vytváří protichůdná zastoupení bez argumentace, reputační síla skupiny slábne.
- Tím systém přirozeně udržuje **zdravou hladinu smysluplné plurality**.

Filosofické jádro

Strom důvěry chápe pravdu jako dynamický proces, kde se různé pohledy střetávají, zrcadlí a učí jeden od druhého.

Uživatelé (skupiny) v zastoupení nejsou náhradou za lidi – jsou **nástroji transparentního myšlení**.

Komentář k budoucí implementaci

V implementační fázi budou zastoupení reprezentována jako speciální typ uzlů („komunitní instance“) s metadaty: autor, skupina, platnost, reputace, počet důvěřujících.

Komunita bude definovat pravidla:

- kolik zastoupení může skupina vytvořit,
- jak se měří jejich aktivita a kvalita,
- kdy zastoupení zaniká nebo se slučuje.

Tyto otázky budou řešeny v samostatném technickém dokumentu

„Strom důvěry – architektura a datový model API“.

Otázky k diskusi

1. Jak zajistit, aby zastoupení nebyla jen formou marketingu?
2. Měly by mít i neformální skupiny (např. občanské iniciativy) možnost tvořit zastoupení?
3. Může být zastoupení anonymní, nebo musí mít zodpovědného autora?
4. Jak systém reaguje, pokud dvě zastoupení téže skupiny získají protichůdné důvěrové profily?
5. Kdy ztrácí skupina právo vytvářet nová zastoupení?

2. Stát jako účastník, ne rozhodčí

Strom důvěry nedefinuje stát jako autoritu nad systémem, ale jako **soubor subjektů, které se účastní reputačního ekosystému na rovnoprávné úrovni**.

To znamená, že:

- stát **nemá zvláštní práva**, pouze větší zodpovědnost,
- jeho instituce mají **veřejné profily** a mohou být **hodnoceny stejnými pravidly** jako ostatní,
- a všechny interakce jsou **transparentní a dohledatelné**.

Cílem není zpochybnit autoritu státu, ale ukázat, jak s ní nakládá.

2.1 Struktura zapojení státu

Každá instituce (např. ministerstvo, parlament, senát, prezidentská kancelář, Ústavní soud) vystupuje v systému jako **samostatná skupina**, která může vytvářet **uživatele a skupiny v zastoupení** – tedy veřejné profily, prostřednictvím nichž komunikuje své postoje, data a argumenty.

Instituce může podle potřeby vytvářet **více zastoupení**, pokud tím vyjadřuje **různé linie výkladu nebo přístupy k určitému tématu** – například „Ministerstvo financí – rozpočtová odpovědnost“, „Ministerstvo financí – otevřený rozpočet“ či „Ministerstvo zdravotnictví – etická komise“.

Každé takové zastoupení ale představuje **ucelený rámec postoje**, nikoli jednorázovou aktivitu. Jednotlivé dokumenty, analýzy nebo datové přehledy se vkládají **uvnitř zastoupení** – jako dílčí položky, které nesou reputační historii i zpětnou vazbu uživatelů.

Tento model zachovává **pluralitu pohledů mezi institucemi**, ale současně udržuje **vnitřní přehlednost a odpovědnost** v rámci každého zastoupení.

2.2 Kdo může zastoupení vytvářet

Zastoupení může vytvořit pouze **skupina s dostatečnou reputací** – např. odborná, novinářská, občanská či akademická.

Každé zastoupení musí být **transparentně označeno** a jednoznačně přiřazeno své skupině.

Skupina může vytvořit **jen jedno zastoupení pro daný rámec postoje nebo tématu**, aby se zabránilo duplicitám.

2.3 Viditelnost a fáze

Všechna zastoupení jsou **veřejná**, s výjimkou konceptů (přípravných verzí).

Systém rozlišuje tři stavy:

- Koncept – viditelný jen vlastníkově a jeho spolupracujícím skupinám,
- Publikováno – viditelné všem, připravené k hodnocení,
- Znepřístupněno – viditelné s poznámkou, že bylo pozastaveno nebo čeká na ověření.

Tento přístup podporuje transparentnost a zabraňuje vytváření „slepých míst“.

2.4 Převzetí zastoupení státní institucí

Pokud se instituce ztotožní s obsahem zastoupení, může po dohodě se skupinou **převzít jeho správu** – tím se ze „skupiny v zastoupení“ stává **autentické zastoupení instituce**.

Proces je zaznamenán v systému:

- skupina, která zastoupení vytvořila, získává reputační kredit za přesnost a předvídatost,
- instituce přebírá historii interakcí a odpovědnost za další komunikaci.

Strom důvěry tak umožňuje, aby se instituce staly důvěryhodnými ne tím, že mluví, ale tím, že převezmou odpovědnost za to, co bylo řečeno.

2.5 Soutěž o důvěru mezi institucemi

Každá instituce i její jednotlivá zastoupení mohou být vnímána jako **účastníci soutěže o důvěru**:

- občané a odborníci hodnotí její konzistenci, otevřenost a schopnost reagovat,
- systém zobrazuje reputační mapu – kdo si důvěru udržuje, kdo ji ztrácí,
- vzniká přirozená **hierarchie důvěry**, nikoli mocenská, ale reputační.

Vláda může mít zákonnou moc, ale ztratit důvěru.

Strom důvěry to nevyhodnocuje, jen ukazuje.

2.6 Interakce mezi institucemi

Instituce se mohou navzájem hodnotit a reagovat:

- Parlament může označit vládní tvrzení za zavádějící,
- Senát může podpořit či zpochybnit výklad ministerstva,
- prezident může připojit postoj svého týmu.

Vše se zaznamenává do **veřejné reputační historie**, která ukazuje nejen, co bylo řečeno, ale **kdo byl schopen vést poctivý dialog**.

2.7 Etická pravidla a hranice zásahu

Zastoupení slouží k prezentaci osob, institucí a postojů, které se do systému Stromu důvěry nezapojily nebo se zapojit nechťejí, **případně jsou ve veřejném prostoru prezentovány jinak, než někdo očekává nebo vyžaduje**.

Jeho účelem není hodnotit své okolí, ale **umožnit ostatním hodnotit je**.

Zastoupení je tedy **zrcadlem důvěry**, nikoli jejím zdrojem.

Hodnotit, udělovat důvěru nebo komentovat mohou pouze **skutečné osoby a skupiny**, které vystupují samy za sebe.

Tím se zachovává základní etická asymetrie systému:

- **zastoupení** reprezentuje,
- **člověk či skupina** hodnotí,
- **komunita** vytváří reputační obraz.

Reakce a odpovědnost

Instituce a skupiny v zastoupení **mohou reagovat**, ale jen formálně – doplněním, objasněním nebo odkazem na nové informace.

Reakce se považuje za **vyjádření postoje**, nikoli za reputační hodnocení.

Systém neumožňuje mazání ani přepisování obsahu; každá oprava nebo reakce se ukládá jako nová, dohledatelná vrstva v historii vztahů.

Tím se zaručuje transparentnost, kontinuita paměti a možnost sledovat vývoj postojů v čase.

Komentáře a reputační komodita

Možnost komentovat a reagovat na cizí hodnocení nebo dokumenty je **reputační právo**, nikoli samozřejmost.

Každý komentář má vlastní váhu, která závisí na reputaci autora a na důvěře, kterou jeho reakce získá od ostatních.

Systém tím vytváří **ekonomiku pozornosti** – čím vyšší reputace, tím širší možnost komentovat, ale i větší odpovědnost za kvalitu a přiměřenost reakce.

Komentář tedy není nástrojem soutěže, ale **projevem důvěryhodné účasti**.

Zneužívání komentářů, provokace nebo zahlcování prostoru může vést ke ztrátě důvěry stejně jako nepravdivé tvrzení.

Vlajky a oprávněné označování

Vlajky představují zvláštní kategorii **signálních označení**, která upozorňují na povahu, kvalitu nebo citlivost obsahu (např. „*lživé*“, „*ověřené*“, „*citlivý obsah*“, „*vhodné pro mládež*“).

Jejich přidělování je vyhrazeno pouze **autorizovaným skupinám** – státním institucím, regulačním či odborným orgánům nebo komunitám s definovaným oprávněním pro práci s určitým typem obsahu.

Každá vlajka je **veřejná a reputačně sledovaná** – nese stopu odpovědnosti toho, kdo ji přidělil.

Správné používání vlajek zvyšuje důvěryhodnost instituce; svévolné nebo účelové ji oslabuje.

Určité skupiny – například **státní instituce, odborné a etické komise** – mohou mít **rozšířené oprávnění** přidělovat specifické typy vlajek.

Nejde o výjimku v pravomoci, ale o **rozšíření odpovědnosti**.

Smyslem těchto oprávnění je usnadnit orientaci v prostoru důvěry – například označením obsahu, který je právně závadný, neověřený či nevhodný pro určité věkové skupiny.

Takové označení má pouze **informativní charakter**; nikomu nebrání v přístupu k obsahu, pouze **viditelně deklaruje postoj a odpovědnost** skupiny, která jej vydala.

Vlajky vytvářejí napětí mezi tvrzením a jeho rámováním, mezi různými interpretacemi téhož obsahu. Nejsou nástroj hodnocení, ale nástroj popisu, zviditelnění rozporu – jejich použití nemá smysl omezovat. Hodnocení mají na starost jiné vrstvy Stromu důvěry.

Shrnutí etického rámce

- **Zastoupení** pouze přijímá důvěru a může reagovat formálně, ne reputačně.
- **Skuteční uživatelé a skupiny** mohou hodnotit, komentovat a dávat důvěru.
- **Komentář** je reputační akt – jeho hodnota roste s reputací autora.
- **Vlajky** jsou řízený signál přístupný jen odpovědným skupinám.
- **Mazání** není povoleno, korekce probíhá formou přidání nové vrstvy.

Tento model zachovává **rovnováhu mezi svobodou a odpovědností**.

Nikomu nebrání mluvit, ale vyžaduje, aby každé slovo mělo autora, každá reakce důvod a každý zásah viditelnou stopu v dějinách důvěry.

2.8 Vlajky hodnocení a reputační akty

Každé **tvrzení, komentář nebo aktivita v rámci zastoupení** mohou být doplněny o **vlajku** – viditelné označení, které signalizuje **povahu, kontext, citlivost nebo spornost obsahu**.

Vlajky nejsou projevem souhlasu ani nedůvěry, ale **signálem orientace**, který pomáhá ostatním porozumět, jaký typ informace mají před sebou.

Typy vlajek a jejich význam

Vlajky mohou mít různý charakter podle toho, **kdo je udělil** a **k jakému účelu slouží**.

V technickém modelu se rozlišují čtyři základní kategorie:

Kategorie	Příklad použití	Typ oprávnění
Faktická	„ověřené“, „lživé“, „neúplné“	státní nebo odborné instituce
Etická / věková	„citlivý obsah“, „vhodné pro mládež“, „pouze pro dospělé“	etické a vzdělávací komise
Tematická / strukturální	„archivní záznam“, „historický kontext“, „vnitřní dokument“	komunitní nebo akademické skupiny
Systémová	„pozastaveno“, „v revizi“, „anonymizováno“	správa systému / automatické vlajky

Každá vlajka obsahuje informaci o tom, **kdo ji přidělil, kdy, z jakého důvodu**, a zda byla později potvrzena, zpochybněna nebo nahrazena jinou.

Tím se z vlajek stává nejen nástroj signalizace, ale i **součást reputační historie** systému.

Reputační rovina vlajek

Přidělení vlajky je samo o sobě **reputačním aktem**.

Každá skupina, která vlajku udělí, se tím veřejně přihlašuje ke svému postoji a nese odpovědnost za jeho oprávněnost.

Pokud se označení ukáže jako neodůvodněné nebo účelové, **ztrácí reputaci označující strana**.

Naopak konzistentní a korektní práce s vlajkami důvěru posiluje.

Systém tak nevytváří cenzuru, ale **paměť odpovědnosti** – místo mazání zaznamenává, kdo měl odvahu něco pojmenovat a jak se jeho úsudek v čase potvrdil.

Vztah k důvěře a komentářům

Vlajky se používají **odděleně od důvěry** a **nezávisle na komentářích**.

Skuteční uživatelé a skupiny mohou k obsahu označenému vlajkou vyjádřit důvěru nebo připojit komentář; v **zastoupení tuto možnost nemají**.

Každá vrstva – vlajka, důvěra, komentář – má vlastní reputační stopu a společně vytvářejí **vícerozměrný obraz vztahu komunity k obsahu**.

Správa a dohled

Vlajky podléhají **reputačnímu auditu** – systém průběžně vyhodnocuje, které skupiny s nimi zacházejí spolehlivě a které ztrácejí důvěru.

Skupina, která opakovaně používá vlajky účelově nebo manipulativně, může přijít o oprávnění je přidělovat.

Naopak dlouhodobě konzistentní a odpovědné chování může vést k automatickému rozšíření oprávnění, například přístup k vyšším kategoriím vlajek.

Shrnutí

- Vlajky označují **povahu a kontext obsahu**, nikoli jeho morální hodnotu.
- Udělit je mohou jen **autorizované skupiny** podle své role a odpovědnosti.
 - **Státní nebo veřejné instituce** mohou označovat obsah z hlediska faktické správnosti, zákonných kritérií nebo bezpečnostních omezení (např. „ověřené“, „lživé“, „nepřístupné“).
 - **Odborné, vzdělávací nebo etické skupiny** mohou označovat obsah z pohledu vhodnosti, citlivosti či vzdělávacího rámce (např. „vhodné pro mládež“, „citlivý obsah“, „neúplné“).
- Běžní uživatelé a skupiny v zastoupení vlajky **přidělovat nemohou** – jejich úlohou je **udělovat důvěru**.
- Každá vlajka je **reputační akt** – její historie je veřejná a nezrušitelná.
- Systém neslouží k mazání nebo potlačení informací, ale k jejich **zpětné čitelnosti a orientaci**.
- Důvěra, komentář a vlajka společně tvoří **trojrozměrný obraz vztahu společnosti k obsahu** – přijetí, porozumění a odpovědnost.

Zastoupení ukazuje, čemu věří.

Komunita ukazuje, zda mu věří.

Tento vztah vytváří přirozenou rovnováhu mezi tvrzením a jeho ověřením, mezi projevem a odezvou.

Zastoupení je výrok; komunita je zrcadlo.

Obě strany tvoří jednotný organismus důvěry – bez hodnocení by nebylo odrazu, bez odrazu by nebyl směr.

Poznámka k rozdílu mezi vlajkou a reputací

Vlajka je **okamžitý signál**, viditelný pro všechny – krátkodobý záznam postoje k určitému obsahu nebo situaci.

Reputace je naopak **dlouhodobá paměť systému**, která se skládá ze všech minulých vlajek, komentářů, reakcí a důvěr, které subjekt v čase vytvořil nebo obdržel.

Vlajka zachycuje **to, co se děje teď**, zatímco reputace ukazuje **jak kdo jedná dlouhodobě**.

Spolu tvoří dynamickou rovnováhu:

- **vlajky** zajišťují pohyb a reakci,
- **reputace** poskytuje stabilitu a kontext.

Bez vlajek by Strom důvěry neviděl, co se právě děje;
bez reputace by zapomněl, **kdo se z minulosti poučil**.

Vlajky tedy nejsou nástrojem moci, ale **viditelným záznamem odpovědnosti** – každý zásah do informace je zároveň přiznáním vlastní role v jejím hodnocení.

2.9 Příklad: Ministerstvo financí

Principy vlajek, důvěry a reputace si ukážeme na následujícím příkladu – na mechanismu zpětné vazby mezi státem a občany, v kontaktu Stromu důvěry s reálným aktérem: **Ministerstvem financí**.

1. Občanská skupina vytvoří zastoupení „**Ministerstvo financí**“.
2. V rámci tohoto zastoupení zveřejní **SWOT analýzu státního rozpočtu** – porovnání plánovaných a skutečných výdajů.
3. Uživatelé hodnotí, **zda jsou data důvěryhodná a interpretace poctivá**, a podle toho udělují zastoupení důvěru.
4. Ministerstvo může reagovat dvěma způsoby:
 - **nereaguje** – čímž dává vzniknout reputačnímu vakuu,
 - nebo **zareaguje**, například připojením **vlajky hodnocení** („sporné“, „lživé“, „ověřené“ apod.), a tím bere na sebe reputační riziko.

V obou případech systém **nevytváří konflikt, ale zpětnou vazbu** – zviditelňuje, jak instituce nakládá s kritikou a otevřenými daty.

Není nutné, aby instituce reagovala na každý podnět či dokument, ale především na ty, které získaly **významnou pozornost a důvěru veřejnosti**.

Tím se posiluje princip přirozené relevance: čím větší důvěra a pozornost, tím větší odpovědnost za reakci.

Poznámka k přehlednosti a struktuře zastoupení

Každé zastoupení představuje **souvislý rámec pohledu** – například „Ministerstvo financí“ jako celek.

Všechny konkrétní analýzy, datové soubory či komentáře se vkládají **uvnitř tohoto zastoupení** jako **dílčí položky** (dokumenty, odkazy, vlajky, poznámky).

Nové zastoupení se zakládá **pouze tehdy**, když skupina chce vytvořit **odlišnou interpretaci nebo postoj** – například „Ministerstvo financí – etická správa dluhu“.

Tento princip brání zahlcení systému množstvím duplicitních zastoupení a zároveň umožňuje, aby se **v rámci jednoho profilu rozvíjela tematická hloubka**.

Důvěra se tak váže nejen k názvu instituce, ale i k kvalitě práce, kterou její zastoupení dlouhodobě akumuluje.

Rozšíření příkladu: pluralita zastoupení

V systému může vzniknout více paralelních zastoupení téhož typu — například dvě různé verze „Ministerstva financí“.

Jedno bude analyzovat rozpočtovou politiku a připomínat občanům, že mají být rádi, že platí daně z toho, co vydělají, z toho, co utratí, i z toho, co už dávno zaplatili z daněných peněz, a jak je prospěšné, že si stát půjčuje jménem všech, aniž by se jich ptal, a splácení těchto dluhů rozkládá mezi ty, kteří ze zadlužování profitují a ty kteří s ním nikdy nesouhlasili. Že je v nejlepším pořádku, že někdo utrácí a jiní ručí.

Druhé zastoupení může obhajovat vládní výdaje — například nákupy zbraní a jejich posílání na Ukrajinu a import imigrantů — a zdůrazňovat jejich „ekonomický a bezpečnostní přínos“.

Podobně mohou vznikat i dvě zastoupení, dva pohledy „Ministerstva zdravotnictví“.

Jedno může zkoumat data o účinnosti a prospěšnosti mRNA vakcín, upozorňovat na jednoznačnou transparentnost v procesu schvalování, hodnocení benefitů a jejich nákupů.

Druhé může obhajovat jejich přínos na prodloužení života, hraničící až s nesmrtelností.

V obou případech nejde o konflikt, ale o zrcadlení. Systém neposuzuje, kdo má „pravdu“, ale komu lidé důvěřují více — podle transparentnosti, otevřenosti vůči kritice a schopnosti nést odpovědnost za svá tvrzení. Strom důvěry tak umožňuje, aby i sporná témata zůstala součástí veřejné reputační soutěže a nemusela být předmětem mocenského střetu. Pokud vám nevyhovuje žádný pohled, chyba bude nejspíše na vaší straně nebo je na vás, abyste založili skupinu a vytvořili další variantu zastoupení.

Závěrečná poznámka k pluralitě zastoupení

Někdo by mohl namítnout, že zastoupení vyznívá příliš ironicky. Jiný, že málo.

Těžko říci, u koho to bylo známkou pozornosti a kdo si už zvykl na svět, kde se vážnost tváří jako pravda.

Někdo by rád ironii, sarkasmus a podobné projevy označoval vlajkami – ale jak to udělat, když dnes bývá za ironii považováno právě to, co někdo jiný považuje za pravdu? Ponechejme na čtenáři právo volit, co je a co není myšleno vážně.

A pokud s tím nesouhlasí, možná právě nastal čas vytvořit skupinu a nabídnout další variantu zastoupení.

2.9.1 Zastoupení postojů k daním a etika zadlužování

Poznámka autora — osobní aplikace modelu:

V této kapitole jsem si nedovedl odpustit příležitost použít model Stromu důvěry jako zrcadlo vlastních pochybností o daních, dluhu a zastupování. Nejde o závaznou interpretaci projektu, ale o osobní čtení světa skrze jeho jazyk — model zde není jen popsán, ale použit. Tím se vědomě vystavuji téže reputační zpětné vazbě, jakou navrhuji pro ostatní.

Ve Stromu důvěry může mít každá skupina více **zastoupení** – různé pohledy na tutéž skutečnost. Některé vyjadřují pragmatismus, jiné princip, další reagují na konkrétní situaci.

Když se toto schéma aplikuje na téma daní a dluhu, ukazuje se, že dnešní stát představuje pouze **jedno jediné zastoupení**: to, které ospravedlňuje vybírání a přerozdělování jako nezpochybnitelnou nutnost.

Alternativní zastoupení – pohled občana, podnikatele, učitele, rodiče – v reálném systému chybí. Diskuse o smyslu daní se proto nikdy neodehrává mezi rovnocennými postoji, ale mezi mocí a povinnostmi.

Občané svěřují státu část svých prostředků a očekávají, že s nimi bude nakládáno moudře a s vědomím, že důvěra je vratná.

Ve skutečnosti se ale tento vztah často obrací:

stát přestává být správcem důvěry a chová se jako **majitel zastoupení**, který jedná za všechny, ale bez jejich souhlasu.

Daň jako test důvěry

Platíme daně z toho, co vyděláme, platíme daně z toho, co utratíme, a platíme daně i z věcí, které jsme si už jednou koupili z peněz, z nichž jsme daně zaplatili.

Na první pohled jde o běžný ekonomický fakt, ve skutečnosti však o filozofickou zkoušku vztahu mezi občanem a státem.

„**Platíme daň z příjmu**“ – **daň za odvahu tvořit.**
 „**Platíme daň z přidané hodnoty**“ – **daň za účast ve hře.**
 „**Platíme daň z majetku**“ – **daň za to, že jsme si něco dovolili ponechat.**

Z těchto tří rovin vzniká tichý paradox:
 vyděláš – zaplatíš, utratíš – zaplatíš, a když neutratíš – zaplatíš také.
 Daň se tak stává nástrojem kontinuální kontroly toku hodnoty:
 nezáleží, co s hodnotou uděláš – její část patří státu vždy.

Tři postoje k dani

Z hlediska Stromu důvěry by šlo rozlišit tři typická zastoupení, tři postoje ke vztahu státu a hodnoty:

Postoj (zastoupení)	Princip	Skrytý význam	Reputační důsledek
Daň jako solidarita	Sdílená odpovědnost za společné statky	„Přispívám, protože věřím, že to má smysl.“	Roste důvěra mezi občanem a institucí.
Daň jako povinnost	Nucený podíl na provozu systému	„Platím, protože musím.“	Důvěra se mění v rezignaci, roste odcizení.
Daň jako výpalné	Trvalá kontrola hodnoty	„Platím, aby mi stát dal pokoj.“	Důvěra mizí, vzniká cynismus.

V dnešním systému převládá třetí postoj – stát vybírá daně, ale ztrácí autoritu, protože neumí jasně doložit, že vybírané prostředky odpovídají míře důvěry, kterou dostává.
 Místo rovnováhy vzniká asymetrie: občan platí z víry, stát utrácí z moci.

Zadlužování jako skryté zastoupení

Ještě zřetelněji se tato nerovnováha projevuje v zadlužování.
 Když se stát zadlužuje, vytváří další zastoupení – **postoj budoucí generace**, která o tom nehlasovala, ale ponese důsledky.
 Toto zastoupení není viditelné, nemá hlas a nemůže vyjádřit nesouhlas.
 Dluh se tak stává formou **skrytého zastoupení bez souhlasu**, kde mluvčí (vláda) vystupuje za ty, kteří se nemohou bránit.

Ve Stromu důvěry by takové chování mělo přímý reputační dopad: skupina, která vytváří závazky bez vědomí zastoupených, ztrácí legitimitu i reputaci.
 Každý, kdo hlasuje pro zadlužení, by zároveň nesl část reputační ztráty, pokud se ukáže, že prostředky nebyly použity ve prospěch komunity, ale jen na její udržování v poslušnosti.

Rovnováha mezi zastoupeními

V prostředí Stromu důvěry by diskuse o daních a zadlužování probíhala mezi více zastoupeními:
 – občanským, které hlídá účel a smysl,
 – odborným, které sleduje udržitelnost,
 – a státním, které obhajuje provozní nutnost.
 Rovnováhu by neurčoval zákon, ale reputace těchto pohledů – podle toho, komu lidé důvěřují.
 Stát by tak mohl znovu získávat důvěru nikoli právem vybírat, ale schopností **obhájit své zastoupení** v prostoru veřejné etiky.

Daň jako trvalý projev asymetrie

Z daňového pohledu lze tento vztah popsat trojím způsobem:

Fáze hodnoty	Typ daně	Povaha	Skrytý význam
Tvorba (příjem)	Daň z příjmu	Aktivní – jednorázová	„Platíš za to, že jsi něco vytvořil.“
Spotřeba (výdaj)	DPH, spotřební daň	Pasivní – podmíněná	„Platíš za to, že chceš něco použít.“
Uchování (vlastnictví)	Daň z majetku, energií, nemovitostí	Trvalá – opakující se	„Platíš za to, že si to vůbec ponecháváš.“

Tento „trojitý výběr“ ukazuje, že stát nevybírá daně proto, aby spravoval společné statky, ale aby **udržel kontrolu nad všemi fázemi hodnotového cyklu** – od vzniku po uchování. Daň se tak stává formou **trvalého zastoupení bez mandátu**: stát rozhoduje o výsledku činnosti občanů, jako by byl jejich spoluvlastníkem, přestože důvěra, na které tento vztah stojí, nebyla nikdy explicitně obnovena.

Zadlužování jako zneužití zastoupení

Ještě zřetelněji se tato asymetrie projevuje v hospodaření se státním dluhem.

Když stát vytváří nové závazky, činí tak **jménem všech**, ale **bez osobního ručení těch, kdo o nich rozhodují**.

Dluhy jsou tak vlastně **reputačním dluhem v zastoupení**, který přechází na všechny, kdo nikdy neudělili souhlas být zastupováni právě tímto způsobem.

Z hlediska důvěrové etiky je to forma **zneužití mandátu**:

skupina, která dostala důvěru spravovat společné prostředky, si tuto důvěru přisvojila a proměnila ji v právní nárok utrácet i za ty, kteří mlčí.

V reálném světě to znamená, že politici se mohou zadlužit, aniž by nesli přímou odpovědnost – splácet budou ti, jejichž jménem se rozhodovalo.

Zastoupení se tak mění v **proxy bez zpětné vazby**.

V systému Stromu důvěry by takové chování znamenalo **okamžitou ztrátu reputace zastupující skupiny**:

pokud někdo vytváří závazky bez vědomí zastoupených, ztrácí právo je nadále zastupovat.

Důvěra jako měna, nikoli licence

Ve Stromu důvěry by hospodaření státu fungovalo jinak.

Každé rozhodnutí o výdajích či dluhu by mělo povahu **reputační transakce** –

vláda by mohla získat jen tolik prostředků, kolik jí lidé **dobrovolně svěří**,

a její právo „půjčovat si“ by bylo odvozeno z **míry důvěry**, nikoli z právní fikce zastoupení.

Tak by se obnovil přirozený princip:

— *Důvěra je měna, kterou lze čerpat jen tehdy, dokud trvá souhlas těch, kdo ji poskytli.*

Shrnutí

Problém daní a zadlužování není ekonomický, ale **reputační**:

stát přestal být jedním z hlasů v diskusi a stal se jejím rozhodčím.

Strom důvěry tento vztah obrací.

Každý postoj – i ten státní – je pouze **zastoupením**, které musí důvěru získávat, ne předpokládat.

Teprve tehdy, když stát ob stojí v této soutěži postojů, může jeho daň i dluh znovu znamenat to, čím měly být od počátku – **společnou investicí do důvěry**.

Současný model daní a dluhů ukazuje, že stát sice **vystupuje v zastoupení občanů**, ale často bez jejich vědomí a mimo rámec, který by důvěru obnovoval.

Tím se porušuje samotný smysl zastoupení: představovat druhé, ne vládnout jejich jménem.

Ve Stromu důvěry by takový stav nebyl možný – každé zastoupení je měřitelné, časově omezené a reputačně reverzibilní.

Důvěra by se tak stala skutečným korektivem moci, nikoli jen tichým souhlasem se zadlužením, které platí všichni, a zodpovídá za něj nikdo.

Skutečná reforma nezačne u zákonů, ale u vztahu mezi správcem a dárce důvěry.

Dokud stát považuje odvody za svůj příjem, ne za svěřený závazek, nemůže být důvěryhodný systémově. Ze systému, který nepočítá s dobrovolností, nelze odejít slušně.

Důvěra začíná tam, kde je možné i odejít.

2.10 Přínosy pro stát i občany

Oblast	Přínos
Transparentnost	Veřejnost vidí, jak instituce reagují a jaká je mezi nimi důvěra.
Efektivita	Není nutné kontrolovat každé tvrzení – komunita to udělá sama.
Reputace	Kvalitní komunikace se stává hodnotou.
Prevence	Ztráta důvěry působí silněji než zákonný postih.

2.11 Závěr

Zapojení státu do soutěže o důvěru není revoluce, ale **evoluční korekce moci**.

Stát neztrácí autoritu, jen se jí učí zacházet v prostředí, kde ji musí neustále **obhajovat skutky, ne slovy**.

Moc, která se nechá měřit, se stává přirozenou součástí rovnováhy.

Moc, která se měřit bojí, se sama vyřazuje ze hry.

Vztah k ostatním dokumentům

Tento dokument je třetím pilířem projektu Strom důvěry, spolu s texty:

- *Strom důvěry – vysvětlení principů – aktuální,*
- *Strom důvěry – náměty k diskusi.*

Navazující technický dokument „*Strom důvěry – architektura a datový model API*“ rozpracuje vazby mezi skupinami, vlajkami a reputační historií v technické rovině.

Tyto čtyři texty tvoří organismus – od filozofie přes model až po architekturu – který má společný cíl: zviditelnit odpovědnost v prostoru důvěry.